

Naukowa refleksja nad edytorstwem dzieł literackich nie ma zbyt wielu opracowań na gruncie polskim. Dlatego już sam fakt ukazania się książki poświęconej tej problematyce jest wartością i z pewnością zainteresuje obecnych czy przyszłych edytorów. Cieszy również to, że *Genetyka tekstów*, o której będzie mowa, stanowi przekład pracy wydanej całkiem niedawno, bo kilka lat temu. Przypomnijmy, że jej autor, Pierre-Marc de Biasi, jest współtwórcą francuskiej krytyki genetycznej (nazywanej także genetyką tekstów), uznanym literaturoznawcą i edytorem, a także dyrektorem Instytutu Tekstów i Rękopisów Współczesnych w Paryżu.

Nie sposób wymienić tu wszystkich szczegółowych zagadnień bardzo klarownie omówionych przez autora *Genetyki tekstów*. Zasadniczo rzecz ujmując, można stwierdzić, że de Biasi proponuje filologom swoistą przygodę intelektualną, dzięki której poznają oni cały proces powstawania dzieła: jego narodziny, rozwój i stopniowe kształtowanie. Dzięki takiemu podejściu jest możliwe zetknięcie się z żywiołem twórczym autora, jego doznaniem, emocjami i zachowaniami. Badacz widzi tu ścisły związek metody genetycznej z nowoczesnymi technologiami, które potrafią uchwycić to, czego nie jest w stanie oddać tradycyjnie wydana książka, z konieczności zakładająca wybór i pewne uproszczenie przekazu autora. „Pamięć cyfrowa natomiast wchłania beznamyślnie miliony informacji zawartych w dokumentach genety. ‘Rozgałęziona’ złożoność procesów pisania, tak trudna do odtworzenia w książce, w informatyce szybko znalazła odpowiednie instrumenty”. De Biasi ma tu na myśli przede wszystkim edytory tekstów, hiperłącza, bazy danych, edytory multimedialne, banki obrazów cyfrowych i edycje online.

Jednak szeroko rozumiana informatyka służy tu tylko jako narzędzie, środek, a nie cel sam w sobie. W centrum uwagi autora są bowiem treści tego samego utworu, funkcjonujące nie tylko w oficjalnym obiegu czytelnicznym (kolejne, nierzadko różne, wydania tego samego dzieła), ale też zanim dzieło trafi do księgarni (rękopisy, maszynopisy, notatki, próbne wydruki). Warto nadmienić, że książka de Biasiego prezentuje zarówno rozważania teoretyczne, jak i wskazówki metodyczne dotyczące np. pracy z rękopisem roboczym, traktowania skreśleń czy transliteracji.

Wśród najważniejszych terminów, którymi posługuje się autor *Genetyki tekstów*, są m.in. „dokumenty genety” (dossier genety) oraz „przed-tekst”. Pierwsze z nich to „materialny zbiór świadectw i rękopisów odnoszących się do procesu pisania dzieła, które zamierzamy studiować”. Autor podkreśla, że nie można tu mówić o gotowym materiale, wprost przeciwnie – jest to efekt pracy wstępnej (przygotowawczej). Na dokumenty genety składają się przechowywane w archiwach – nierzadko rozproszone – autorskie projekty, plany, notatki, zeszyty, szkice, rysunki, notatki z lektury, marginalia, fragmenty wcześniejszych wersji, wypisy z dokumentów, brudnopisy, czystopisy, kopie, korekty autorskie itd. Drugim kluczowym terminem, niezbędnym do zrozumienia i zastosowania krytyki genetycznej jest przed-tekst. Stanowi on rezultat pracy badacza edytora, który porządkuje i organizuje wspomniane wyżej dokumenty zgodnie z logiką ich wzajemnych zależności. Praca ta polega na zinwentaryzowaniu, sklasyfikowaniu, datowaniu i rozszyfrowaniu wszystkich elementów, a tym samym – ukazaniu związku między działaniami, które doprowadziły proces pisania do ostatecznego kształtu.

Genetyka tekstów jest bardzo cenną lekturą nie tylko dla badaczy, ale i studentów edytorstwa. Bez względu na stopień znajomości sztuki edytorskiej każdy czytelnik zainteresowany tą problematyką znajdzie w książce źródło licznych inspiracji do pracy z i nad tekstem literackim.

Marcin Lutomiński

Czerwińska:
Algorytm projekcyjowy

Górniak:
Narodowy Kongres Nauki

Szafraniec:
Reforma w gestii państwa

FORUM AKADEMICKIE

10

Październik 2016
18,99 zł (VAT 5%)

ALGO

$$K_i = \frac{(Pmp_i + Z \times Kmp_i + 2,5LZprof_i) \times Y_i}{\sum_{i=1}^n [(Pmp_i + Z \times Kmp_i + 2,5LZprof_i) \times Y_i]}$$

RYTM

Str. 20-23

Kola, Leja:
Kapitał społeczny uniwersytetu

Białas:
Do młodych badaczy

Budzyński i in.:
Fizyka w Dubnej